

Ivan K r o š l á k, Za cintorínom 1260/25, P ú c h o v 020 01

Tit.

Mestský úrad Púchov
Roman H v i z d á k
-viceprimátor

Štefánikova 820
020 01 P ú c h o v

V Púchove, dňa 23. 04. 2016

V e c :

Odoslanie fotokópie listu Mestskej organizácie KSS z roku 1968 vo veci žiadosti o navrátenie okresného sídla z Považskej Bystrice do Púchova pre potreby zadokumentovania

Vážený pán viceprimátor,

priložene Vám posielam fotokópiu listu – žiadosti bývalej Mestskej organizácie KSS z roku 1968, v ktorom táto organizácia požadovala listom adresovanom Predsedníctvu Slovenskej národnej rady Bratislava – prinavrátenie okresného sídla z Považskej Bystrice do Púchova .

Jedným z autorov tohto listu bol môj otec, v tom čase člen MsO KSS v Púchove. Kópiu listu som si po jeho smrti v roku 1976 odložil. Nedávno som túto náhodne objavil. Myslím si, že jeho obsah a význam, ktorý sa v neskoršom období naplnil v podobe znovu vytvorenia okresu Púchov – si zasluhuje, aby tento dokument bol aj v dnešnej dobe vhodnou formou uložený v Mestskom archíve, prípadne zverejnený v Mestskom múzeu . Nepredpokladám totiž, že uvedená žiadosť je na úrovni mestských orgánov niekde archivovaná .

V čase napísania žiadosti v roku 1968 podľa môjho názoru to bola veľká odvaha zo strany členov MsO KSS o niečo podobné žiadať, keď nikto nemohol dopredu predvídať, ako celý obrodny proces po roku 1968 bude v ďalšom období pokračovať .

Pokiaľ bude pre mesto Púchov tento dokument z hľadiska jeho historickej hodnoty zaujímavý – originál kópie listu na požiadanie mestu odovzdám .

S pozdravom

Ivan K r o š l á k
Púchov 1260

Predsedníctvo

Slovenskej národnej rady

Bratislava

vec: zdôvodnenie k žiadosti o vytvorenie
okresu Púchov

V Púchove, 7.11.1968

Dňa 10.7.1968 MsV KSS a podnetu pracujúcich z rozhodujúcich závodov a podnikov mesta Púchova, ako i občanov, podal žiadosť o vytvorenie nového okresu Púchov, ktorý bol pri poslednej územnej reorganizácii včlenený do terajšieho okresu Považská Bystrica.

V našom zdôvodnení sme uvádzali, že pri reorganizácii v roku 1960 došlo k vážnej deformácii, keď bez ohľadu na to, ktoré z troch bývalých okresných sídelných miest má najvhodnejšiu polohu k obciam tvoriaceho sa okresu a v ktorom meste je možnosť trvale umiestniť príslušné okresné orgány, alebo kde sú možnosti obsadiť politické a riadiace orgány najschopnejšími kádrami, sa zriadilo okresné sídlo v Považskej Bystrici.

V prílohe zasielame zdôvodnenie, ktoré vypracovala skupina poverených súdruhov MsV KSS a MsNV.

V roku 1959 bola v našej povážskej oblasti prevedená územná reorganizácia tak, že tri okresy - Ilava, Považská Bystrica a Púchov - boli zlúčené v jeden okres so sídlom v Považskej Bystrici. Metódy, ktoré vtedajšie štátne, ale predovšetkým stranické orgány používali v období príprav tejto reorganizácie, na zlomenie oprávneného odporu všetkých štátnych aj stranických organizácií okresu Púchov možno uviesť ako "vzor" uplatňovania centralisticko-byrokratického systému. Plénum a rada ONV, ako aj plénum a predsedníctvo OV KSS sa vtedy kategoricky a jednomyselne proti uskutočneniu takejto územnej reorganizácie s určením za sídlo okresu Považskú Bystricu postavili z nasledovných dôvodov :

1. Mesto Púchov leží v centre komunikačnej siete novoutvoreného okresu /príloha č.1/ a navyše je dôležitou križovatkou hlavných tratí Praha-Košice a Bratislava-Košice, kde zastavujú všetky rýchličky /i mezinárodné/. Naproti tomu Považská Bystrica je vzhľadom k tomuto územiu položená excentricky a této okrajová poloha prekáža dobrému kontaktu občanov s orgánmi, menovite však s okrajovými obcami Lazý pod Makytou, Zubák, Červený Kameň, Bolešov, Nová Dubnica, Peruba, Zliechov a ďalšími, kde žije tesmer 70% obyvateľstva okresu /príloha č.2/.

2. Určenie sídla tohoto tak rozsiahleho okresu do Považskej Bystrice bola a je značne sťažená činnosť štátnych a stranických orgánov preto, lebo je tu veľká terénna členitosť na horské doliny a tiež preto, že okres je veľmi rozsiahly a má mnohé lazy a kopance.

3. Ustavenie sídla okresu v jeho severnej časti - v Považskej Bystrici - nebolo výhodné preto, lebo podmienky v tejto časti okresu, ktorá má výlučne horský charakter, neboli pre kolektivizáciu poľnohospodárstva priaznivé. Skôr tomu vyhovovala stredná a južná časť.

4. Štátny a politický aparát v pôvodnom okrese Považská Bystrica nebol pred územnou reorganizáciou príkladom Púchovu alebo Ilave, ale skôr opačne. Výsledky medziokresnej súťaže to sústavne potvrdzovali.

Tiež história predurčuje Púchov, ktorý je takmer 500. ročným mestom, do čela okresu.

Naproti tomu bolo umiestnené okresné sídlo do Považskej Bystrice. Nedodržala sa centrická zásada, /ktorá sa pri iných nových okresoch bezpodmienečne dodržiava / pre ktorú jednoznačne hovoria ekonomické aj komunikačné hľadiská. Toto rozhodnutie bolo už vtedy, v čase prípravy územnej reorganizácie, nedomyšlené a neuvážené.

Dôvodilo sa najmä, podľa nás, nesprávnou teóriou o vysokej koncentrácii uvedomelej robotníckej triedy, ako politického činiteľa priaznivého pre Považskú Bystricu. Je známe, že toto zdôvodnenie život nepotvrdil. Okrem iného aj preto, lebo nemožno nebrať do úvahy takú istú veľkú koncentráciu robotníckej triedy v južnej časti okresu - v Dubnici, alebo vo veľkých priemyselných podnikoch Púchova, akými sú Gumárne L. mája, Makyta, Azbestocementové závody, susedné Sklárne v Lednických Rovniach a ďalšie. Navyše, zdrvujúca časť zamestnancov Považských strojární nebýva v Považskej Bystrici, ale za prácou tam iba dochádza. Naopak rozvoj mesta Púchova hovorí, že títo sa v mieste svojho zamestnania natrvalo usadili, predovšetkým v dôsledku stúpajúceho rozvoja gumárenského priemyslu.

Tieto a mnohé ďalšie skutočnosti sa nebrali v tomto čase do úvahy. Nadiktované smernice zhora, že sídlom okresu musí byť Považská Bystrica, sa museli za každú cenu dodržať a presadili sa mocenskými prostriedkami nátlaku. Vtedajší KV KSS v Žiline, ako aj KNV v Žiline sa o našu zdôvodnenú argumentáciu nielenže neintegrovali, ale ani nevyvrátili naše dôvody. Všeobecná mienka obyvateľstva, ako aj funkcionárov, vychádzajúca z reálnych skutočností, je taká, že všetko nakomandoval vtedajší prvý tajomník ÚV KSS Dávid a bezohľadne presadzoval bývalý vedúci tajomník OV KSS v Považskej Bystrici Mičuda.

Napokon sa stali tieto nesprávne spôsoby presadzovania spomenutej smernice predmetom rokovania predsedníctva OV KSS v Púchove, lebo prvé plénum sa proti ustaveniu sídla okresu do Považskej Bystrice kategóricky postavilo. Tým členom, alebo pracovníkom OV, ktorí boli proti, vtedajší činitelia pohrozili, že ak budú aj naďalej proti nariadeniu vyššieho stranického orgánu, tak sa vykonajú proti nim stranické disciplinárne opatrenia. Niektorých dokonca šikanovali: Napr. súdruh Ozimý Jozef, vtedajší tajomník OV KSS v Púchove, bol tri mesiace bez zamestnania. Keď k týmto argumentom prirátame ľahostajnosť vtedajšieho vedúceho tajomníka OV KSS v Púchove, súdruha Budaja, ktorý cieľil na KV KSS do Banskej Bystrice a preto sa pravdepodobne obával v záujme svojej existencie disciplinárneho pokračovania, tak vec nemohla ani inak skončiť.

Mnohých funkcionárov, ktorí presadzovali sídlo okresu do Púchove a dokazovali oprávnenosť svojho tvrdenia, umlčali vtedajšími stranickými metódami. Dovršením boja bola paradoxná situácia. Rozhorčené občianstvo začalo označovať vtedajších púchovských funkcionárov za zapredancov, pretože ustúpili dávidovskej násilnickej poli-

tike a dodnes im to nevedia zabudnúť. Všetky tieto argumenty by mohli ešte dnes bývať členovia a pracovníci OV KSS v Púchove pri konzultácii s nimi potvrdiť a azda doplniť i ďalšími, dnes nám už neznámymi, skutočnosťami.

Takmer 10 ročné praktické skúsenosti, získané z práce ONV a ostatných hospodárskych a politických orgánov v Považskej Bystrici, jasne potvrdzujú a dokazujú, že územná organizácia z roku 1960 predpokladané ciele v našej oblasti nielen nespĺnila, ale že je čoraz viac pre budúcnosť neúnosná. Svedčí o tom rad skutočností! Veď po celú dobu /ale predovšetkým v období do roku 1965/ dochádzalo aj naďalej k deformáciám: Všetky ostatné oblasti, predovšetkým však oblasť Púchova a samotného mesta, okresné orgány d i s - k r i m i n o v a l i. Táto situácia, hoci v menšej miere, trvá aj v ďalšom období a prejavuje sa dodnes.

Celé uplynulé obdobie jasne ukázalo, že argumenty, ktoré hovorili pre ustavenie sídla okresu do Púchova sa ukázali správne a bolo ich načas už vtedy rešpektovať. Správnosť našich argumentov možno medzi iným demonštrovať výrazne skutočnosťou, že okrem závodov a podnikov, riadených centrálnymi orgánmi, ako sú Gumárne I. mája, n.p. Makyta, Azbestocementové závody, sú v Púchove takmer všetky riaditeľstvá závodov a podnikov celookresného významu. Sú to :

1. Reštaurácie, podnik, riaditeľstvo
2. Uhoľné sklady, p.r.
3. Potraviný, riaditeľstvo a sklad, Púchov
4. Komunálne služby okresu Považská Bystrica
5. Jednota, LSD
6. Stredoslovenské mliekárne, závod Púchov
7. Hydinárske závody
8. Melioračné družstvo
9. Lesotechnické meliorácie
10. Geodézia a kartografia, okresné meračské stredisko
11. Drevona
12. Veterinárna služba
13. OHES

Toto presvedčivo hovorí o tom, že tieto podniky si volili umiestnenie v Púchove predovšetkým z hľadiska ekonomického, lebo Púchov je prirodzeným centrom okresného územia. Ich voľba má predovšetkým priaznivý vplyv na znižovanie nákladov v doprave, ale najmä na pružnejšie, operatívnejšie a hospodárnejšie riadenie jednotlivých prevádzkárni.

Umiestnenie štátnych a politických orgánov, ako OV KSS, ONV, ŠBČS, Okr. súdu a prokuratúry, OO VB v Považskej Bystrici je podporovaním deformácií v štruktúre spoločenského a politického usporiadania územných centier na Slovensku a proti akékoľvek logike i reálnemu mysleniu.

Výhodnosť polozenia Púchova dokazuje aj to, že sa v Púchove začína budovať mäsopriemysel s pôsobnosťou pre celý okres. S- KNV tiež považoval umiestnenie učňovskej školy v Púchove za výhodnejšie, ako v Považskej Bystrici, lebo do Púchova môže dochádzať z celého okresu oveľa viac učňov bez nárokov na internátne zaopatrenie. Umiestnenie UŠ v Považskej Bystrici by výchovu učňov pre malé závody v okrese veľmi zdražovalo.

Pokračovanie v deformáciach počas celého obdobia až dodnes vidíme i v tom, že mnohé rozhodnutia dnešných okresných orgánov nie vždy hľadeli a hľadia na záujmy občanov a spoločnosti. Výrazne o tom svedčí skutočnosť, že Okresná priemyselná pekárneň s kapacitou pre 90.000 spotrebiteľov sa podľa direktívneho príkazu ONV a OV KSS v Považskej Bystrici, ktorému sa Stredoslovenské pekárne, napriek ekonomickej argumentácii v prospech Púchova, museli podriadiť, sa musí budovať na okraji mesta Považská Bystrica. Týmto rozhodnutím vznikne pekárni iba na dovoze múky na jednu tonu strata 10 - 15.- Kčs, pričom nie je doteraz dostatočne známa strata, ktorá vznikne rozvozom výrobkov do obchodnej siete. V Púchove by bol býval dovoz múky z mlyne do závodu zabezpečený železnicou, lebo v oblasti, kde sa výstavba mala uskutočniť, je železničná vlečka. Pri terajšom rozhodnutí sa bude musieť prevádzať dovoz múky voľne loženou dopravou autami, čo pri spotrebe múky päť vagónov denne, nebude priam najrozumnejšie a najefektívnejšie. Teraz sa bude musieť riešiť tiež doprava 130 - tich zamestnancov pekárni osobitnou autobusovou linkou. V Púchove však existovala možnosť priamej dopravy zamestnancov železnicou a ČSAD /5 až 10 minút zo stanice alebo od autobusovej zástavky do závodu/.

Ďalšie výrazné poškodenie záujmov občanov bývalého okresu Púchov vidíme v okamžitom zrušení chirurgického oddelenia v Púchove; aj keď s tým nielen miestni funkcionári, ale najmä pracujúci občania mesta a okolia vonkoncom nesúhlasili. Uvedené rozhodnutie bolo predmetom dvoch konferencií MsV KSS. Zrušeniu chirurgie v Púchove došlo bez toho, aby tak orgány mesta, ako aj občanov vopred na to upozornili.

Tak a podobne rozhodli príslušné okresné orgány aj pri riešení otázok výstavby niektorých obchodných a priemyselných podnikov: Napr. závod Potravinový a Jednota len s veľkou námahou a po dlhých potáhavačských dokázali presvedčiť okresných funkcionárov o správnosti a výhod-

nosti postavenia alebo rozšírenia skladov potravín v Púchove a nie v Považskej Bystrici.

Poškodzovanie občanov mesta Púchova vidíme medzi iným aj v tom, že sa pri bytovej výstavbe nedodržala zásada hlásaná okresnými funkcionármi, že sa za každý jeden družstevný byt postaví jeden štátny. Funkcionári Púchova na základe tohoto prísľubu viedli širokú kampaň pre družstevnú výstavbu. Aj keď ekonomické podmienky, prameniace s príjmov zamestnancov národného podniku Makyta, ACZ a iných závodov, sú nepomerne nižšie ako napríklad v Považských strojárňach, dokázali z 521 doteraz postavených bytov zabezpečiť 367 v družstevnej a stabilizačnej výstavbe, zatiaľ čo v Považskej Bystrici bolo z 810 bytov iba 289 družstevných a stabilizačných. To značí, že sa v Považskej Bystrici na jeden družstevný byt postavilo 1,66 bytu štátneho a v Púchove len 0,42.

V meste Púchove boli v minulosti a doteraz sú budovy pre takmer všetky rozhodujúce orgány a organizácie a za malé náklady by ich bolo možné rozšíriť, alebo vybudovať /iba pre chýbajúce/ nové. V Považskej Bystrici sú už 8 rokov úradý ako ONV, VB, Okr. súd a prokuratúra umiestnené v rozličných provizóriách a na mnohých miestach; Teraz sa započalo s výstavbou veľmi nákladnej správnej budovy /vyše 28 mil.Kčs/, ktorej výstavba je vrcholom poškodzovania celospoločenských záujmov a záujmov občanov okresu preto, lebo zatiaľ na fonde rozvoja a rezerv nie sú pre ostatné obce zdroje, táto budova sa stavia práve z prostriedkov tohto fondu vo výške cca 20 mil. Kčs, zvyšok hradí KNV a tieto prostriedky sú už zabezpečené. Okrem tohto zdroja, ktorý má slúžiť obciam celého okresu, sa rieši z celookresných prostriedkov výstavba Domu služieb, Strednej ekonomickej školy, dávajú sa príspevky na stavbu hotela a iné budovy, neslúžiace vždy záujmom celookresným. Zásluhou týchto skutočností nie je zabezpečený potrebný rozvoj obcí a miest, ale iba okresného sídla.

Vzhľadom k tomu, že v sídle okresu sú iba správne a politické orgány, vznikajú podnikom, závodom, a občanom finančné straty pri rozličných poradoch, úradných či súkromných vybavovaniach tak v dôsledku prekonávania väčších vzdialeností, ako aj preto, že tieto orgány nie sú tam, kde je sídlo zdrvujúcej väčšiny okresných organizácií.

Excentrické postavenie okresného sídla a mnohé iné okolnosti dovedli i občanov Dubnice i okolia k tomu, aby sa žiadali do okresu Trenčín.

Pokusy aj naďalej v súčasnosti pokračovať v deformáciách sú zrejmé. Vidieť to i z uvažovaného rozdelenia okresu na spádové a obvodové obce/ tabuľka č.3/. V obvode Považská Bystrica sa ráta s deviatimi ob-

cam, v obvode Ilava so šiestimi, no v obvode Púchov iba so štyrmi: Púchov, Lúky pod Makynou, Lebnické Rovne a Beluša. Je zrejmé, že pri takomto rozdelení by vznikala nespokojnosť i nádeľaj a záujmy občanov tohto obvodu by boli oproti obvodu Považská Bystrica veľmi poškodené. Pracovníci okresu sa snažia celkom neodvôvodnene dosiahnuť i územnú reorganizáciu požadovaním revízie hraníc okresu s úmyslom stať sa mestom v strede "novoupraveného" okresu Považská Bystrica.

Iste by boli zaujímavá previerka, na aké ďalšie účely, okrem tých ktoré uvádzame, boli prostriedky z fondu rozvoja a rezerv ONV použité.

Na záver tu, ale aj v oblasti kultúrno-spoločenskej a historickej možno hovoriť o úmyselnom znižovaní významu histórie obvodu i mesta Púchova. Len takto mohol vzniknúť názor, že Púchov nemá pre našu históriu význam /príloha č.4, strana 4/ a na mapku historických obcí v okrese sa Púchov ani nedostal, aj keď mu toto miesto historicky aj fakticky patrí /príloha č.4, mapka okresu/. Dejiny Československa v datech, vydané nakladateľstvom Svoboda, v roku 1968, sú však iného názoru.

Takto možno hodnotiť i stanovisko ONV v Považskej Bystrici územným a organizačným požiadavkám okresu Považská Bystrica zo dňa 12.6.1968, jeho textová časť /príloha č.5/. Zostavovatelia stanoviska a hlavne tabuľkovej časti volili úmyselne také prehľady, ktoré nezvýrazňujú tú politiku okresných orgánov, ktorá bola v požiadavkách kritizovaná. Výrazne o tom hovorí tabuľka č.1 a č.5, kde sa porovnanie zámerne robí tak, aby vyhovovalo "záujmom" niektorých okresných funkcionárov, aby dokázali neopodstatnenosť požiadaviek a kritiky a do zlého svetla postavili tie orgány, ktoré toto žiadali.

Na základe uvedených skutočností v tomto zdôvodnení, ako aj mnohých neuvedených ďalších, stranícke a hospodárske orgány závodov, ako aj orgán štátnej moci sa rozhodli požiadať SNR o vytvorenie nového okresu Púchov v jeho pôvodnej rozlohe pred reorganizáciou, alebo alternatívou z roku 1968. V prípade kladného rozhodnutia SNR máme vypracovanú úvahu pre rozmiestnenie príslušných orgánov v budovách, ktoré týmto účelom slúžili pred rokom 1960 a ďalšie. Pritom by nevznikli veľké náklady na výstavbu nových budov /ako v prípade Považská Bystrica/, ale len na ich úpravu pre nové účely, alebo nie veľmi nákladné prestavby.

Uvedomujeme si, že súčasná politika a hospodárska situácia nedovoľujú v každom prípade vyhovieť požiadavkám, ktoré sú na vytvorenie

nových okresov. Vieme, že nemožno požadovať vytváranie nových celkov za každú cenu. Naša požiadavka sme postavili takto preto, lebo pokladáme za potrebné a nutné v záujme pravdy a objektivity poukázať na skutočnosti, ktoré sú výsledkom deformácií z minulých rokov. Veríme, že našu žiadosť vezme SNR do úvahy a že sa s ňou bude zaoberať. Veríme, že SNR bude riešiť uvedené problémy tak, aby riešenie plne vyhovovalo záujmom našej socialistickej spoločnosti.

V prípade, že by SNR rozhodla, aby sa terajšie celky nedrobili, dovoľujeme si navrhnúť, aby vzala do úvahy náš pôvodný návrh na zmenu sídla okresu do jeho prirodzeného centra, demonštrovaného i v tomto zdôvodnení - do Púchova.

Schválené MsV KSS dňa: 14. 11. 1968
Miestny výbor
Komunistické strany Slovenska
P. U. 111
okres Považská Bystrica

Schválené Radou MsNV dňa: 15. 11. 1968

